

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

20 листопада 2020 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

20 листопада 2020 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2020

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (20 листопада 2020 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2020. 136 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 5th International Scientific and Practical Internet Conference (November 20, 2020). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2020. 136 p.

У збірнику матеріалів V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Константінова О.В., канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Терещенко Т.В.**, канд. філол. наук, доцент;

Чеберяк А.М., канд. філол. наук, доцент; **Станіславчук Н.І.**, викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 26.11.2020 р.)

© Автори публікацій, 2020

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	УКРАЇНСЬКИЙ ФЕМІНІННИЙ ЛЕКСИКОН І ЯВИЩЕ МІФОЛОГІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО Й МОВНОГО МИНУЛОГО	7
СІРАНЧУК Н.М.	ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТРУКТУРІ ТЕОРІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	10
ГОЛОВЧАК Н.І.	LEXIKALISCHE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN WERBETEXTE	14
ІВАНОВА Л.І.	МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА	17
КАЛІНІЧЕНКО М.М., ХОМУТОВСЬКА І.С.	ДОСВІД ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКИХ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ ЩОДО ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	20
МАЛІНКА О.О., ЛОБАЧУК І.М.	THE CATEGORY OF NEGATION AS THE REFLECTION OF SOCIO-CULTURAL RELATIONS	24
ОНЫШЧУК М.	EMPLOYING LEXICAL SIMPLIFICATION AS A CORPUS METHOD FOR THE TRANSLATED DATA ANALYSIS	26
ОРЕЛ І.І.	ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СТЕРЕОТИП» У ЕТНОПСИХОЛОГІЇ	29
ФЕДЧУК Л.І.	ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОЕ ОПИСАНИЕ СИНТАКСИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА – ОДНО ИЗ ПЕРСПЕКТИВНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ	34
ДРУЧИНСЬКА Х.І.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ З ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	37
ПОЛЮХОВИЧ В.М.	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	39
ШПАКОВСЬКА К.С.	ОСНОВНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПОНЯТТЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	42

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O., DEMENCHUK D.	LEXICAL SEMANTIC DERIVATION MODELS: LINGUISTIC AND PSYCHOLINGUISTIC ASPECTS	44
ДУЛЮК С.А.	КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ В ФРАЗЕОСИСТЕМАХ БЛИЗЬКО- ТА ВІДДАЛЕНОСПОРІДНЕНИХ МОВ	47

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

МІЗІН К.І.	ПАРЕМІЇ ЯК ДЗЕРКАЛО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕНТАЛІТЕТУ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ	50
АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.	ОПОЗИЦІЯ «ПОВНИЙ – ПОРОЖНІЙ» В СЕМАНТИЦІ НАЗВ ПОСУДУ	54
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ОПОЗИЦІЇ В СЕМАНТИЦІ ПОБАЖАНЬ	57
КІНАЩУК А.В.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ СЕМАНТИКИ ІРРАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ КОГНІТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	60

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

БІСОВЕЦЬКА Л.А.	ДІЄСЛІВНИЙ СЛОВОТВІР ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ	64
ПАВЛОВА О.І.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ С МУЗЫКАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ	67
ТАРАСЮК Н.Ю.	СИНТАГМАТИКО-ПАРАДИГМАТИЧНИЙ КОНТЕКСТ ВИОКРЕМЛЕННЯ СЛОВОТВОРЧОЇ ПАРАДИГМИ МОВИ	72
ШЕВЧУК Т.Б.	ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ ЛЕКСЕМ В СУЧАСНИХ ЗМІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЗНАЧЕННЯ ОСІБ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ)	75
ГНАТЮК М.А.	СЕМАНТИКА ДІЄСЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	78
ПАСЕЧНИК А.В.	ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МИСТЕЦТВО ЖИВОПИСУ»	81

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

КУЧМА Т.В.	МІТІГАЦІЯ ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ	85
ПОХИЛЮК О.М.	ДЕМОНОЛОГІЧНІ ЕВФЕМІЗМИ В МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МІСТИЧНОЇ ПРОЗИ	88
ЛЕМЕЩЕНКО-ЛАГОДА В.В.	АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЛЕКСИКОГРАФІЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ (НА ПРИКЛАДІ ШОТЛАНДСЬКОЇ МОВИ СКОТС)	92

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

КАЛІНІЧЕНКО М.М., РОМАНОВА Д.О.	ТВОРЧІСТЬ ВАШИНГТОНА ІРВІНГА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПОПУЛЯРНОЇ КУЛЬТУРИ США 1800-Х РОКІВ	95
LEVKOVETS N.P.	DISCOURSE ANALYSIS OF THE EVALUATIVE SEMANTICS OF TEXTS	99
СОРОЧАН А.М.	ПРИЧИННО-МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ЕВФЕМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ДИТЯЧОЇ ПЕРЕКЛАДНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	101
АРТЕМОВИЧ К.В.	ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПОВ'ЯЗАНІ З НАДМІРНИМ ВЖИВАННЯМ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЯ	104
МУЗИЧУК В.Г.	ТВОРЧІСТЬ НАТАНІЕЛЯ ГОТОРНА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ США XIX СТОЛІТТЯ	106
ПАРФЕНЮК В.В.	СТРАТЕГІЇ МОВНОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ В ТЕКСТАХ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ АГІТАЦІЇ	110
ЧУБИК І.В.	СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	113

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

КОНСТАНТИНОВА О.В.	ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	117
ХРИСТИЧ Н.С.	ПЕРЕКЛАД У СВІТЛІ РЕЦЕПТИВНОЇ ЕСТЕТИКИ	120
ЖИГАДЛО К.І.	КОНСТАНТНА ТА ОКАЗІОНАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК АСПЕКТ ВИЯВУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ	123
РОМАНЮК В.В.	СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПОРІВНЯНЬ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	126

*V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»*

СЬОМИК І.М.	ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ ШАРЛОТТЕ КЕРНЕР «СВІТЛОКОПІЯ»	130
ІЛЬЧУК Л.С.	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО ЧОЛОВІКА В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	133

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

УДК 81'255.2

Константинова О.В., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

Проблема перекладу лексичних одиниць на позначення національно-специфічних об'єктів і явищ залишається актуальною, адже постійно змінюється широкий позамовний контекст контактів двох культур, який впливає на прийняття перекладацького рішення, що вимагає не тільки знань мовних систем мови-джерела і цільової мови, але й урахування історичної, літературознавчої, політичної інформації тощо.

З огляду на практичні потреби вивчення способів перекладу особливих лексичних одиниць – реалій ми підтримуємо точку зору Р. П. Зорівчак на реалію як чітко окреслену категорію перекладознавства, пов'язану з бінарним зіставленням мов і культур, поза яким вона не існує. «Реалії – це моно- і полілексемні одиниці, основне лексичне значення яких вміщає (в плані бінарного зіставлення) традиційно закріплений за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача». Надзвичайно важливим є також і прагматичний аспект перекладу таких лексичних одиниць – тобто, врахування чинника обізнаності читача і того, наскільки і якими способами необхідно здійснити експлікацію певних компонентів семантичної структури реалії в процесі перекладу (Зорівчак, 1989, с. 52-62).

Перекладацькі рішення стосовно цих лексичних одиниць також залежать від функціонального стилю і жанру тексту. Тексти, що належать до публіцистичного стилю, як відомо, розраховані на масового читача і виконують інформативну функцію, яка тісно пов'язана з функцією формування суспільної думки або впливу. Але прагматичні установки автора публіцистичного тексту розраховані на реципієнта – носія мови і можуть не спрацювати в перекладному варіанті тексту без експлікації деяких смислів. Зокрема, переклад

реалій в публіцистичних текстах вимагає від перекладача врахування цілого комплексу чинників мовного і екстралінгвістичного характеру.

Аналіз перекладів українських статей з газети «Історична правда» дозволяє відстежити деякі перекладацькі рішення щодо передачі українських реалій в перекладі англійською мовою.

Так, при першому згадуванні реалії в тексті перекладу одночасно застосовують способи калькування і транскрипції; в подальшому в тексті вживаються транскрибовані варіанти: *За Центральної Ради будинок передано під Генеральний секретаріат шляхів УНР (згодом Міністерство шляхів), довгий час в будинку в кількох кімнатах мешкали і міністри. – Under the Central Council (Rada) [of Ukraine] the building was handed over to the General Secretary of Railroads of the Ukrainian People's Republic (UNR), later — the Ministry of Railways. And, at some point, minsters resided in several of the building's rooms.*

У наступному прикладі бачимо застосування комбінованої реномінації (Зорівчак 1989, с. 122) – транскрипції з гіперонімом, де транскрибоване слово містить сему чужинності, приналежності іншій культурі, а гіперонім роз'яснює семантику реалії: *Який статус мала нарада і хто був присутнім? Микита Шаповал в одному місці говорить, що зібралася «президія УНСоюзу, представники військових кіл (власне – січових стрільців) і партій, які запропонували свої послуги»... – Who attended the session and what was its status? Mykyta Shapoval mentions, at one point, that there convened «the presidium of the UNUnion, representatives of military (namely, Sich Riflemen) and parties that offered their services...»*

У наступному прикладі застосовано дещо інший різновид комбінованої реномінації – калька одного елемента полілексемної одиниці і транскрипція іншого; при першому згадуванні реалії в текст вводиться експлікація-гіперонім, яку в подальшому випускають: *Універсал вийшов за підписом Головного отамана республіканських військ Симона Петлюри... – The Universal was signed by the Chief Ataman [Commander in Chief] of the UNR Army Symon Petliura... Реалію «республіканські війська» в перекладі замінено функціональним відповідником «UNR Army»; прямий словниковий відповідник цієї лексичної одиниці («republican») викликав би у англомовного читача хибні асоціації.*

Іноді пояснення вводяться безпосередньо в перекладному тексті у вигляді приміток редактора після відповідних лексичних одиниць, як-от в наступних прикладах для реалій «сотник» і «хохол»: а) *Sotnyk [author's edit: captain, commander of a hundred men]* б) *Oh, goddamnit,*

*I don't understand this **khokhol** [author's edit: ethnic slur for Ukrainians] language!»*

Цікаве рішення знайдено для розкриття смислу реалії «панахида», яка з'являється у заголовку статті. Застосовано метод уподібнення, або підбір аналога з цільової мови (requiem) і одночасно введення в текст перекладу чужомовної реалії шляхом комбінованої реномінації (panikhida service): **Панахида по Мазені: чому гетьман Скоропадський чинив спротив. – Requiem for Mazepa: Why Hetman Skoroparsky Opposed the Panikhida Service.** В тексті статті перекладач застосовує метод експлікації для цієї одиниці: *За задумом, це мав бути вихідний день, коли б урядові установи не працювали. Крім того, самостійники вимагали від членів уряду їхньої особистої присутності на панахиді. – The idea was to make it an official day off. In addition, the Independists demanded for personal presence of the Government representatives at the memorial service — panikhida.* У цьому ж реченні бачимо приклад калькування як способу перекладу: *самостійники – the Independists.*

Застосування одної лише транскрипції / транслітерації може призвести до втрати смислу реалії. Наприклад, з контексту наступного перекладного речення зрозуміло, що *Caucasian sirak* означає різновид верхнього одягу: *На пероні «...стояв Ф. Швець закутавшись в якесь не то пальто волохате, не то кавказький **сірак**, і повернувшись до стіни, ніби там щось розглядав».* – *There, on the platform «...was standing F. Shvets wrapped in some kind of wooly coat, or a Caucasian **sirak**, turned to the wall as if he was inspecting something out there.»* Але у англomовного читача може скластися хибне уявлення про те, що слово *сірак* (sirak) означає кавказький національний одяг, що не відповідає дійсності: «Сірак (сіряк) – старовинний верхній довгополий одяг із грубого сукна» (АТСУМ). В українському тексті слово «сірак» ужито як аналог з рідної мови на позначення чужої реалії. В англійському перекладі краще було б застосувати генералізацію або описовий переклад.

Список використаних джерел:

- Академічний тлумачний словник української мови (АТСУМ). Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
- Зорівчак, Р.П. (1989). *Реалія і переклад*. Львів: Видавництво при Львівському державному університеті.
- Історична правда*. Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/>
- Історична правда. International Edition*. Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/eng/international/>

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
20 листопада 2020 року, м. Рівне

THE PROBLEMS
OF LINGUISTIC SEMANTICS

The Collection of Conference Proceedings
The 5th International Scientific and Practical Internet Conference
November 20, 2020, Rivne

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 7,3. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: “ПараГраф+”,
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазеши, 6/8,
тел.: (0362) 26-49-27